

10.5.2019

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
kirjaamo.lansi@avi.fi

Viite
Lausuntopyyntönnö 3.4.2019 LSSAVI/4532/2019

Asia
Hiedanrannan vesistötäyttö, Tampere

Olette pyytänyt Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus) lausuntoa Tampereen kaupungin Hiedanrannan täyttöä koskevasta lupahakemuksesta. Vesistötäyttö koostuu Pölkylänniemen ja Lielahden tehdasalueen väliin jäävästä noin 840 m pitkästä ja noin 200 m leveästä alueesta. Vesistötäyttö ulottuu Näsijärven selän puolella noin 230 m etäisyydelle rantaviivasta. Rannan puolella täyttöalueen ja rantaviivan väliin jätetään vähintään 36 m leveä kanava. Täyttöalueen pinta-ala on noin 13 ha ja sen täyttötilavuus on noin 1,5 milj. m³.

Pirkanmaan ELY-keskus esittää lausuntonaan seuraavan.

Yleisesti

Lausuttavana oleva hanke muuttaa laajasti ja pysyvästi maa- ja vesialueiden suhteita ja lisäksi se sijoittuu tärkeän Epilänharju-Villilän pohjavesimuodostuman ja siihen vaikuttavan rantaimetyymisalueen välittömään läheisyyteen. Luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa tulee hanketta tarkastella huolellisesti sekä rakentamisaikaisten että pitkäaikaisten käytönaikaisten vaikutuksien kannalta.

ELY-keskus katsoo, että lupahakemuksessa esitetyn perusteella on oletettavaa, että vesistötäytön ja rannan väliin jäävä vesialue ei luontaisesti säily tarkoitetun kaltaisena mm. heikkenevän vedenvaihtumisen, lisääntyvän sedimentaation ja mahdollisen umpeenkasvutaipumuksen vuoksi. Hakemussuunnitelman mukaisena kanavan mittasuhteet ovat niin suppeat, että ratkaisu ei takaa kanavan riittävää luontaista vedenvaihtuvuutta. Todennäköisesti muodostuva kanava vaatisi vähintään ajoittaista vedenvaihtuvuuden tehostamista ja toistuvia kunnostustoimenpiteitä. Tästä syystä suunnitelmaa tulee vielä tarkastella veden luontaisen vaihtuvuuden edellytysten parantamisen kannalta.

ELY-keskus katsoo, että hakemuksessa ei ole esitetty riittävää arviointia toimenpiteistä ja kustannuksista, joilla täyttöalueen ja rannan väliin jäävä kanava pysyy mm. vesiluonnon, vesistön puhdistautumiskyvyn ja ympäristön viihtyisyyden kannalta hyväksyttävässä tilassa. Myös nämä toimenpiteet ja kustannukset tulee käsitellä luparatkaisussa ja ottaa vesilain mukaisessa intressivertailussa huomioon.

Kanavan vesisyvyys

Hakemuksessa todetaan, että kanavan vesisyvyys vaihtelee 1-1,5 m välillä keskivedenkorkeuden ollessa $N_{2000} +95,54$ m. Näsjärvi on säännöstelty järvi, jonka säännöstelyväli vaihtelee vedenkorkeuksilla $N_{2000} +94,46$ m – 95,95 m, jolloin säännöstelyväli on 1,49 m. Hakemuksen liitteeksi on lisätty syvyyskartta, jossa on esitetty kanavan vesisyvytydet. Vesisyvytydet erityisesti kanavan länsipäässä jäävät hakemusasiakirjan mukaan alle 1 m:n syvyiseksi keskivedenkorkeudella.

ELY-keskus katsoo, että hakemuksessa esitetty syvyyskartta on jätetty puutteelliseksi, eikä tarkkoja syvyystietoja siltojen kohdalta ole kartassa. Kanavan syvytydet ovat kuitenkin melko alhaisia, jääden hyvin useassa kohtaa kanavassa alle 1 m. Erityisesti länsipään sillan kohdalle tultaessa syvytydet näyttävät jäävän kokonaan alle 1 m. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan erityisesti hyvin matala kanavan länsipää saattaa lähes kuivua tiettyä aika vuodesta, jos vedenkorkeus on säännöstelyn alarajalla korkeudella $N_{2000} +94,46$ m.

Etenkin kanavan länsipään mataluus altistaa kanavan lisääntyvälle sedimentaatiolle ja umpeenkasvulle. ELY-keskus katsoo, että suunnitelmaa tulee muuttaa siten, että kanavan vedensyvyys ja sen myötä luontainen vedenvaihtuminen paranevat oleellisesti. Suunnitelmassa tulee huomioida paremmin koko kanava-alueen vesisyvytydet, esimerkiksi kanavaa lienee tarpeen leventää sen molemmista päistä ja keskiosasta, joissa kohdin syvyyskartan mukaan koko kanavan leveydeltä olisi hyvin matalaa. Kanavan muoto voisi seurata paremmin matalimmista kohdista esimerkiksi 2 m:n syvyyskäyrää, mikäli tämä todetaan riittäväksi vesisyvytydeksi veden vaihtuvuuden kannalta.

Kanavan kunnossapito

Hakemuksen mukaisen kanavan vähäisestä vesisyvytydestä ja heikkenevästä virtaamasta johtuen kanavaan alkaa todennäköisesti kertyä kiintoainesta, joka pienentää kanavan vesisyvytyttä ja virtaamaa entisestään. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan hakemuksessa ei ole riittävästi arvioitu kunnostustoimenpiteiden tarvetta, esimerkiksi kertyneen sedimentin ja vesikasvillisuuden poistoa. ELY-keskus on myös jäljempänä lausunnossa todennut tarkkailuohjelmassa olevat puutteet kasvillisuuden ja kanavan vesisyvytyden seurannassa kunnossapitotoimenpiteiden aloittamisen toteamiseksi.

Hankkeesta aiheutuvien kunnossapitoruoppausten massamäärät voivat ylittää vesilain asettaman lupatarpeen kynnyksen. Mikäli lupakynnys ylittyy, hankkeen kunnossapitoruoppaukset tulee käsitellä jo tässä lupahakemuksessa. Ruoppaukset pohjavesialueen rantaimetymisalueella aiheuttavat aina riskin pohjavedelle ja ruoppaukset tulee suunnitella niin, että pohjavesialueen rantaimetymisolosuhteet eivät muutu eikä ruoppauksilla kajota alkuperäiseen pohjaan. ELY-keskus ei puolla lupaa vastaavissa olosuhteissa pohjavesialueiden rantaimetymisvyöhykkeelle sijoittuville ruoppaushankkeille.

Täytön yhteydessä tehtävä ruoppaus

Lupahakemuksessa ei ole esitetty riittäviä tietoja rakentamisen yhteydessä todennäköisesti tarvittavasta täytön syrjäyttämän sedimentin ruoppauksesta. Kuitenkin hakija ehdottaa lupamääräykseksi mahdollisuutta poistaa ruoppaamalla pehmeää sedimenttiä.

ELY-keskus toteaa, että hakemuksessa esitetty avoin lupamääräys ruoppauksesta ei ole hyväksyttävä, vaan ruoppaus on lupakäsittelyssä sidottava mm. massamäärään, massojen sijoitukseen ja ruoppaustekniikkaan kuten muissakin lupatarpeen (500 m³) ylittävissä ruoppauksissa. Ruoppausmäärät näin suuressa täytössä ovat kuitenkin niin suuret, että vesilain mukainen luvantarve ruoppausten osalta ylittyy.

Ruoppauksen vaikutukset pitää ottaa huomioon myös hankkeen kokonaisvaikutuksia huomioidessa.

Kaapeli- ja johtosiirrot

Alueella on tarkoitus tehdä johto- ja kaapelisiirtoja. ELY-keskus katsoo, että niiden kaapeleiden ja johtojen osalta, joilla on vesilain mukainen lupa ja joiden sijainti on lupapäätöksissä osoitettu, on ennen kaapelien ja johtojen siirtämistä haettava luvan muuttamista sijaintipaikan osalta. Muuten johtojen siirtämisestä on sovittava johtojen omistajan kanssa.

Siltojen rakentaminen

Hakemussuunnitelmassa ja sen liitteissä on kerrottu siltojen rakentamisesta ja rakennettavien siltojen määrästä puutteellisesti ja epäselvästi. Myös hakemuskuulutustekstistä saa väärän kuvan rakennettavien siltojen lukumäärästä. Siltojen rakentamisesta puhutaan täytön itä- ja länsipäähän, jolloin saa kuvan vain kahden sillan rakentamisesta. Suunnitelmapiirustuksista saa kuitenkin sen kuvan, että siltoja tulee täytön itäpäähän kaksi kappaletta ja länsipäähän mahdollisesti yksi silta.

ELY-keskus katsoo, että vesistötäytön töiden vaiheistuksen lopullista tilannetta kuvaavaa asemapiirustusta (työnro 1510046209) on muutettava niin, että siinä näkyy yksiselitteisesti vain ne sillat, jotka tällä lupahakemuksella on tarkoitus rakentaa. Hakemuksessa olevasta

asemapiirustuksesta voi saada myös kuvan, että siltoja rakennetaan mahdollisesti neljä kappaletta.

Virtausmallinnus

COHERENS-virtausmallilaskelmat vaikuttavat pääosin uskottavilta. Virtausmallin antamia tuloksia ei kuitenkaan ole kalibroitu eikä verifioitu, joten tulokset eivät täytä tieteellisiä kriteerejä. Suunnitelman laskelmissa 36 m ja 48 m vaihtoehtojen välillä ei ole merkittäviä eroja. Tätä eroa ei ole selitetty mitenkään, mikä heikentää jonkin verran laskelmien uskottavuutta. On myös selkeä puute, että veden laatumallinnusta ei ole tehty. Pelkästään hapen mallintaminenkin olisi lisännyt selvästi mahdollisuuksia arvioida hankkeen vaikutuksia.

Happitilanne

Happitilanteen arviointi on tehty oletuksella, että kanava ei mm. virtausolosuhteidensa ja vedensyvyyden osalta muutu rakentamisen jälkeen.

Suunnitelman mukaan kanavan happitilanteen kehittymistä on arvioitu suuntaa-antavasti nykytilan ja hapen laskennallisen alenemisen perusteella. Hapen alenemisnopeuden arviointiin on käytetty Lielähti N2 pisteen päällysveden happipitoisuuksia v. 2010-2018. Varovaisuusperiaatteen mukaan on valittu suurin hapenkulumisnopeuden arvo 0,037 O₂ (mg/(l*d)).

Kriittinen hapenkulumisnopeus talvella on arvioitu olevan 0,05 O₂ (mg/(l*d)). Selvityksessä perustellaan, että *"Vaitinaron alue on suorassa yhteydessä Lielähteen ja pohja viettää loivasti ja tasaisesti kohti Näsijärven selkää. Tämän perusteella Lielähteen pintaveden hapen alenemisen arvoja voidaan soveltaa Vaitinaron alueelle"*. ELY-keskus toteaa, että nykytilassa tämä voi pitääkin paikkansa, mutta tilanne, jossa tarkastellaan täyttöalueen ja rannan välistä 36 m:n levyistä kanavaa, poikkeaa täysin avonaisen lahden tilanteesta. Lielähti N2 havaintopaikka on keskellä Lielähtea ja noin 1 km:n etäisyydellä täyttöalueesta. Selvityksen arvio hapenkulutusrarviosta ei perustu luotettavaan vertailukelpoisen alueen tai kanavan mallinnettuun tietoon.

Hakemussuunnitelmassa todetaan, että *"hapen alenemisen laskemiseen liittyvien epävarmuuksien takia happipitoisuutta on hyvä seurata kanavan valmistumisen jälkeen. Mikäli happipitoisuus laskee lähelle eliöstölle haitallista tasoa (5 mg/l) tulee kanavan vettä hapettaa kevättalvella. Tällöin sedimentistä ei pääse vapautumaan haitta-aineita tai rehevyystasoa nostavaa fosforia ja happipitoisuus pysyy vesieliöstölle turvallisena."* ELY-keskus toteaa, että happipitoisuuden kevättalvinen alenema ja sen mahdollinen vaikutus pohjasedimentin

liukoisen fosforin vapautumiseen ei ilmeisesti ole kuitenkaan rehevöitymisongelma talvella veden alhaisen lämpötilan ja valon puutteen takia. Kesäaikainen lämpötilan nousu kanavassa ei veden vaihtuvuuden takia nousse ongelmaksi nykytilaan verrattuna kuten suunnitelmassa todetaan. Avoveden aikana ei kanavassa syntyne myöskään happiongelmia. Suunnitelmassa ehdotettu happipitoisuuden seuranta ja hapettamismenettely happipitoisuuden laskiessa haitalliselle tasolle varmistaa tilanteen pysyvän riittävän hyvänä. Jäljempänä Tarkkailu –kohdassa on todettu hapetuksen suunnitelmaa koskeva puute tarkkailuohjelmassa.

Vesienhoidon tavoitteet

Suunnitelman mukaan "Vaikutukset täytön valmistuttua kohdistuvat saaren ja rannan väliseen kanavaan. Mallinnukseen ja riskinarviointiin perustuneen vedenlaadun vaikutusarvion perusteella vaikutukset jäävät vähäisiksi. Arvioinnin perusteella Näsijärven (N₆₀ 95.40)x1 erinomaiseksi luokiteltu fysikaalis-kemiallinen tila ei heikkene. Myöskään ekologisen tilan kokonaisarvio (hyvä tila) ei heikkene nykyisestä. Hanke ei näin estä hyvässä ekologisessa tilassa pysymistä."

ELY-keskus katsoo, että arviointi on koko Näsijärven tilan kannalta realistinen.

Alueen kaavoitus

Hanke on voimassa olevan maakuntakaavan mukainen, silloin kun se ottaa huomioon kaavan suunnittelumääräyksessä asetetut Epilänharjun pohjavesiesiintymän turvaamista koskevat ehdot. MRL 32.1 § mukaan *"Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi"* ja MRL 32.3 §:n mukaan *"Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin 1 momentissa tarkoitetun kaavojen muuttamista koskevan vaikutuksen osalta"*.

Alueelle on laadittu oikeusvaikutteinen Kantakaupungin yleiskaava 2040, joka on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 15.5.2017. ELY-keskuksen valituksen perusteella nyt käsiteltävänä olevan vesistötäytön aluevaraus kumottiin Hämeenlinnan HO:ssa 10.7.2018 (päätös nro 18/0259/2). Kaupunki on hakenut asiassa valituslupaa KHO:sta.

Kohdealueen maankäyttöratkaisun osalta maakuntakaavan mukaisen Kantakaupungin yleiskaavan ollessa valituksenalainen ja aiempien yleiskaavojen ollessa ilmeisen vanhentuneita, ylemmän tason suunnitelmien asemakaavaa ohjaava vaikutus tulisi ELY-keskuksen näkemyksen mukaan perustua ensisijaisesti maakuntakaavaan. Kaupunki voi siten perustellusti ilmoittaa ryhtyvänsä laatimaan alueelle täytön ja sille sijoittuvan raitiotieyhteyden mahdollistavaa asemakaavaa etenkin, kun MRL 42.4 §:n mukaan mikäli *"yleiskaava on ilmeisen*

vanhentunut, asemakaava voidaan perustellusta syystä laatia tai muuttaa sisällöltään 1 momentissa säädetystä (yleiskaavan ohjausvaikutus) poiketen”.

Voimassa olevassa asemakaavassa on eräitä hankkeen kannalta ristiriitaisia määräyksiä ja kaupungin tulisi ensi tilassa tehdä päätös uuden asemakaavan laatimisesta. On esimerkiksi selvää, että asiallista sisältöä asemakaavan Ls*ttv-merkinnän määräyksellä, joka kieltää vesistön täyttämisen ei enää ole, koska määräys perustuu teollisuuslaitoksen satamatoimintojen tarpeisiin ja sekä teollisuus- että satamatoiminnot alueella ovat päättyneet. Asemakaava on tältä osin ilmeisen vanhentunut ja laadittavat uudet asemakaavat tulisivat ylempään tason kaavojen ohjausvaikutuksen mukaisesti poistamaan täyttökiellon. Hanke on siten hakemuksen osan ”*Oikeudellisten edellytysten arviointi*” mukaisesti tulevien yleis- ja asemakaavojen mukainen, mutta osin nyt voimassa olevan asemakaavan vastainen, mikä olisi tullut hakemuksen tässä kohdassa mainita.

ELY-keskus toteaa vielä, että lupa-asiaa ratkaistaessa on vesilain 3 luvun 5 §:n mukaisesti otettava huomioon asemakaava. Tällä hetkellä hanke on osittain asemakaavan vastainen täyttötöiden osalta. ELY-keskus katsoo, että mikäli lupa myönnetään, lupa tulee olla ehdollinen, eikä töitä saa aloittaa ennen kuin riittäviin toimenpiteisiin asemakaavan vastaisuuden poistamiseksi on ryhdytty.

Rakennustapa

Hakija esittää lupamääräyksissä, että pengerryksiin ja täyttöihin on käytettävä tarkoitukseen sopivia puhtaita maa-aineksia.

ELY-keskus toteaa, että pengerrykset ja täytöt on tehtävä pintakerroksia lukuun ottamatta puhtaasta kivilouheesta eikä erilaisista maa-aineksista. Lisäksi hakijan on huolehdittava räjähdyslankojen keräämisestä vesialueelta myös täytön valmistumisen ja suojaverhojen poistamisen jälkeen, jos niitä havaitaan vesistössä.

Suojaverhojen asentaminen

ELY-keskus katsoo, että suojaverhojen asennus ja ankkurointi on tarkistettava ennen töiden aloittamista sukeltajan avulla, jotta suojaverhot ovat tiiviisti pohjassa ja rannoilla kiinni. Tarvittaessa sukeltajan avulla on tarkistettava verhojen pysyminen paikallaan aika ajoin myös hankkeen edetessä.

Onnettomuustilanteisiin varautuminen

Hakemuksessa on hyvin suppeasti kuvattu mahdolliset onnettomuustilanteet, jotka on käsitelty vain öljyonnettomuuksien varalta. Hakemuksesta puuttuu kokonaan tarkastelu muiden onnettomuuksien varalta, joissa voi kanavaan tulla vesiliukoisia haitta-aineita

ELY-keskus katsoo, että nykytilanteeseen verrattuna muodostuvan kanavan vähäinen vesitilavuus ja nykyistä selvästi heikompi vedenvaihtuvuus lisäävät kohteen herkkyttä onnettomuuksien suhteen.

Hakemuksessa on todettu, että vesistötäytön rakentamisen yhteydessä nykytilanteessa Paasikiventien ali Näsijärveen laskevat hulevedet johdetaan hankealueen ulkopuolelle, jolloin ranta-alueen pintaveden laatu paranee haitta-ainekuormituksen pienentyessä. Riskinarvioinnin mukaan kanavan pintaveden laadun ei arvioida heikkenevän oleellisesti, kun hulevedet johdetaan kanavan ulkopuolelle (s. 14). ELY-keskus katsoo, että mikäli hulevesien johtamisen muutoksella on oleellinen merkitys kanavan pintaveden laadun ja onnettomuusriskin pienentämisen kannalta, on hulevesien johtamisjärjestelyn muutos varmistettava lupamääräyksellä.

Pohjavesi

Hakemussuunnitelman mukainen hanke muuttaa oleellisesti sen vesiympäristön, jossa Näsijärven vettä suotautuu tärkeään pohjavesimuodostumaan. Rantaimetymsialue muuttuu suuren järvenselän rannasta suojaisaksi kanavaksi, mikä on merkittävä muutos mm. veden laadun kehityksen ja sedimentaation kannalta. Hankkeen mahdolliset vaikutukset pohjavesimuodostumaan tulee siksi olla luotettavasti selvitettyjä.

Hakemussuunnitelma perustuu pohjavesivaikutusten arvioinnin osalta hakijan käsitykseen, että Epilänharju-Villilä A:n pohjavesialueen pohjavesimuodostumaan imeytyisi Näsijärvestä suotautumalla 20-60 m³/vrk pintavettä ja että vesistötäytön ja rannan välisen kanavan vähäinen vedenlaadun muutos ja vähäinen suotautumismäärä huomioiden hankkeesta ei aiheutuisi haittaa pohjavesimuodostumalle. Hakija on todennut (riskinarviointi –raportti, s. 28), että kahdella eri laskentamenetelmällä ja isotooppitutkimuksilla on pystytty vastaamaan aiemmissa lupa-asioissa esiin nousseisiin epävarmuuksiin liittyen pintaveden imeytymismääriin pohjavedeksi.

ELY-keskus jätti samalle paikalle sijoittuvan vesistötäyttöhankkeen lupapäätöksestä (Vaitinaron vesistötäyttö, LSSAVI 75/2018/2, 10.10.2018) valituksen Vaasan hallinto-oikeuteen. ELY-keskuksen keskeisenä valitusperusteena olivat merkittävät puutteet pohjavesiolosuhteiden ja hankkeen pohjavesivaikutusten selvittämisessä. ELY-keskuksen käsityksen mukaan mm. isotooppitutkimustulokset viittaavat huomattavasti suurempaan pintaveden imeytymismäärään kuin hakija on tulkinnut. Myös Hyhkyn alueen pohjaveden virtausmallinnuksen loppuraporttia (GTK 2018), johon käsillä olevassa hakemusasiakirjassa viitataan, ELY-keskus pitää puutteellisenä. ELY-keskuksen kanta pohjavesiselvitysten riittävyyydestä ei ole muuttunut.

Hakemusasiakirjojen mukainen hanke edellyttää laajaa pohjavesivaikutusten selvittämistä ja riskinarviointia. ELY-keskus katsoo, että Näsijärven veden suotautumisesta ja sen vaikutuksesta pohjavesimuodostumaan ei ole esitetty luotettavaa selvitystä, joten pohjavesivaikutusten arviointi ja riskinarviointi perustuvat puutteellisiin selvityksiin.

Mikäli täytön ja nykyisen rannan väliin jäävän kanavan hyvä luontainen veden vaihtuminen ja veden laatu rantaimetyymisalueella pystytään turvaamaan ja umpeenkasvutaipumusta oleellisesti vähentämään suunnitelmaratkaisua muuttamalla, on asia mahdollista ratkaista suppeammalla pohjavesivaikutusten arvioinnilla.

Tarkkailu

Tarkkailuohjelman mukaan valmiin rakenteen tarkkailua esitetään jatkettavaksi kolme vuotta. Riskinarvioinnissa todetaan, ettei sen perusteella ei ole tarvetta haitta-aineiden osalta koneelliselle kanavan veden vaihtuvuuden tehostamiselle.

ELY-keskus katsoo, että veden vaihtuvuutta ja laatua tulee kuitenkin varovaisuusperiaatteen mukaan tarkkailla käytön aikana. Pintavedessä tärkeimmät tarkkailtavat parametrit ovat pH, happi, DOC, sameus, sähkönjohtavuus ja kemiallinen hapen kulutus sekä liukoiset metallit ja ravinteet (As, Sb, V ja kokonaistyyppi sekä nitraattityppi).

Hakemuksessakin todetaan, että hapen alenemisen laskemiseen liittyvien epävarmuuksien takia happipitoisuutta on hyvä seurata kanavan valmistumisen jälkeen. Mikäli happipitoisuus laskee lähelle eliöstölle haitallista tasoa (5 mg/l) tulee kanavan vettä hapettaa kevättalvella. Tällöin sedimentistä ei pääse vapautumaan haitta-aineita tai rehevyystasoa nostavaa fosforia ja happipitoisuus pysyy vesieliöstölle turvallisena. Eli tämä tarkoittaa vedenlaadun seuranta toistaiseksi pitkän aikaa. Hakemuksesta puuttuu tämä tarkkailu. Siihen tulee lisätä kokonaisfosfori ja sisällyttää myös kanavan vesisyvyyden seuranta (Näsijärven pinnankorkeuden seuranta) ja mahdollisesti aika ajoin (esim. 10 vuoden välein) tehtävät kasvillisuuskartoitukset (lähinnä peittävyudet).

Tarkkailuohjelmasta puuttuu suunnitelma siitä, miten hapetus tullaan tekemään ja minkälaisella aikataululla, mikäli happipitoisuus laskee lähelle haitallista tasoa.

Rakentamisen aikaisen tarkkailun jokaisen näytteenottokerran näytetulokset tulee toimittaa lyhyesti kommentoituna valvontaviranomaisille ja Tampereen Vedelle. Myös yksittäisten näytteenotokertojen tulokset tulee toimittaa valvontaviranomaisille viipymättä niiden valmistuttua.

Tarkkailusuunnitelmassa esitetään, että kolmen kuukauden tulosten perusteella sovittaisiin ELY-keskuksen kanssa tarkkailun jatko-

ohjelmasta. ELY-keskus toteaa, että tarkkailusuunnitelman muuttamisessa pitää ottaa huomioon työvaiheet, joita ollaan tekemässä, eikä tarkkailun muuttamista voida sitoa tiettyyn aikaan. ELY-keskus toteaa, että luvassa voidaan hyväksyä tarkkailusuunnitelma muutettuna edellä mainituilla kohdilla. Lisäksi, mikäli lupa myönnetään, siinä tulee määrätä, että ELY-keskus voi tarvittaessa muuttaa tarkkailusuunnitelmaa.

Valmistelulupa ja valmistelevat toimenpiteet

Lupaa haetaan myös valmisteluluvalla ja valmisteleville toimenpiteille vesilain 3 luvun 16 §:n mukaisesti. Valmisteluluvalla voitaisiin aloittaa toimenpiteet ennen kuin lupa on saanut lainvoiman. Valmistelulupaa haetaan hakemuksessa seuraaville toimenpiteille: suojaverhojen asennus, hylkykohteen poisto Pölkylänniemen länsipuolella, uppopuiden poisto suojaverhojen tieltä ja suojaverhojen sisäpuolelta, kaapeli- ja johtosiirrot täyttöalueelta, työnaikaisten putkisiltojen ja työmaateiden rakentaminen. Valmisteluluvalla haettu työmaateiden rakentaminen vastaa noin 20 %:n täyttömäärää kokonaislouhemäärästä eli noin 300 000 m³.

ELY-keskus katsoo, että valmistelulupa voidaan myöntää hylkykohteen poistolle, joka ei muutenkaan tarvitse vesilain mukaista lupaa vaan museoviraston hyväksynnän poistolle. Myös uppopuita voidaan poistaa alueelta kevyemmän suojaverhon suojassa sekä kaapeli- ja johtosiirrot voidaan tehdä, jos niiden vesilain mukaisiin lupiin on haettu muutokset sijainnin osalta.

ELY-keskus katsoo, että hakijan esitys valmisteluluvalla vesialueelle sijoitettavasta massamäärästä on suuri vesilain 3 luvun 16 §:n mukaisten valmisteluluvan edellytysten täyttymisen kannalta. Vesilaki edellyttää valmisteluluvalla tehtäviltä töiltä sekä haitattomuutta että ennallistettavuutta. Mikäli lupa ei saisi lainvoimaa ja massat olisi poistettava vesistöstä, edestakaisin liikuteltavien massojen kokonaismäärä vastaisi yli 40 % (yli 600 000 m³) hankkeen kokonaismassoista, joita vesialueella on turhaan käsitelty. Myös ennallistamistyön kustannukset näin suurilla massamäärillä olisivat mittavat. Täyttöalueena tällaisten massamäärien käsittely vastaa jo yli 5 ha täyttöaluetta, joten valmisteluluvalla haettavana oleva täyttötöy saattaa aiheuttaa huomattavaa haittaa vesialueelle. Vertailuna todettakoon, että vesilain mukaan jo massamäärältään 500 m³ ylittävä ruoppaustyö edellyttää aina lupaa. Lisäksi hanke aiheuttaisi vesiympäristölle haitan samentumisen muodossa kahdessa eri vaiheessa, koska täyttötöy tekeminen aiheuttaisi oman vesistön samentumisen ja täytön poistaminen toisen samentumisen. Täyttötöy pitäisi tehdä aina yhtäjaksoisesti. Valmisteleviin töihin ja täyttötöihin liittyvien teräsputkisiltojen on hakemuksen mukaan katsottu olevan vesistössä vuoden ajan, mutta todellisuudessa luvan lainvoimaisuuteen

voi mennä useita vuosia, jolloin sillat ovat estämässä useiden vuosien ajan vedenvaihtumista vesistöissä.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan valmisteluvalla sallittavat työt eivät myöskään saisi olla sellaisia, että niiden tekeminen aiheuttaisi kalatalousvelvoitteen täyttymisen. Haittaan, jonka vuoksi varsinaisessa lupapäätöksessä määrätään kalatalousvelvoite, ei voitane sallia aiheutettavaksi valmisteluvalla.

Valmistelevana työnä haetun suojaverhojen asentamisen vaikutuksia on myös tarkasteltava suhteessa valmisteluluvan edellytyksiin. Tarkastelussa on otettava huomioon, että suojaverhot olisivat mahdollisen muutoksenhakuprosessin ajan pitkään järnessä paikallaan mm. haitaten suojaverhoilla eristelyn vesialueen luontaista vedenvaihtumista ja vesialueen virkistyskäyttöä.

Tarvittaessa uppopuiden poistot voidaan tehdä myös kevyemmän suojaverhon ratkaisulla. Uppopuiden poistaminen aiheuttaa mahdollisesti vedensamentumista, mutta parantaa vesialueen tilaa, vaikka hanke ei saisikaan lainvoimaista lupaa.

Lupahakemus suhteessa aikaisempaan käsittelyyn

Hakija on hakenut aiemmin täyttölupaa Vaitinaron vesistöäyttöön samalle vesialueelle kuin nyt haettava Hiedanrannan vesistöäyttö. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on 10.10.2018 antamallaan päätöksellä 75/2018/2 myöntänyt täytölle vesilain mukaisen luvan. Lupapäätöksestä on valitettu ja asian käsittely on kesken Vaasan hallinto-oikeudessa. Hakija toteaa hakemuksessa, että vaikka hankkeet sijoittuvat osittain samalle vesialueelle, ne ovat toteutustavaltaan ja vaikutuksiltaan merkittävästi erilaiset.

Vaasan hallinto-oikeudessa oleva Vaitinaron vesistöäyttö poikkeaa nyt haettavasta Hiedanrannan vesistöäytöstä vain kanavan levyisen alueen osalta. Hankealueiden täyttökohdat tulevat lähes 200 m:n leveydeltä ja koko täytön pituudeltaan (840 m) samaan kohtaan samalle vesialueelle molemmissa hankkeissa. Täyttöalueet ovat noin 10 ha:n suuruudelta samat ja hankkeen vaikutukset vesistöön ovat samat.

ELY-keskus katsoo, että lupaviranomaisen tulee tutkia, ovatko hankkeet riittävän erilaiset, jotta lupa voitaisiin myöntää ennen Vaasan hallinto-oikeudessa käsittelyssä oleva Vaitinaron vesistöäyttölupa-asian lainvoimaista ratkaisua.

Huomioon tulee ottaa myös se, että menettely voisi johtaa siihen, että lupaviranomainen ja hallintotuomioistuin antaisivat samassa asiassa toisistaan poikkeavan ratkaisun. Tällöin myös hankkeiden yhteisvaikutukset olisivat kokonaan käsittelemättä eikä kyseessä olisi enää kumpikaan nyt eri viranomaisissa oleva hanke.

Yhteenveto

ELY-keskus katsoo, että edellä esitetyt muutokset ja täsmennykset hakemussuunnitelmaan ovat oleellisia ja tarpeellisia luvan myöntämisen edellytyksien arvioimiseksi.

Asian käsittely ja asiakirjan hyväksyntä

Asia on käsitelty Pirkanmaan ELY-keskuksen ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueen ympäristönsuojeluyksikössä. Asian valmistelu kaavoituksen osalta on tehty vastuualueen yhdyskunnat ja luontoyksikössä.

Lausunnon on esitellyt ylitarkastaja Vesa Hyvärinen ja ratkaissut yksikön päällikkö Tuija Sievi-Korte. Asiakirja on hyväksytty sähköisesti ja merkintä hyväksymisestä on asiakirjan lopussa.

PT, SA, EB, AV, VH/vh

Tämä asiakirja PIRELY/8680/2017 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument PIRELY/8680/2017 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Hyvärinen Vesa 10.05.2019 16:04

Ratkaisija Sievi-Korte Tuija 10.05.2019 16:05